

Eğitim Temalı Türk Filmlerinde Yer Alan Değerlerin İncelenmesi

Examination of Values in Educational Themed Turkish Films

Orhan ÜNAL, Sorumlu Yazar, Araştırma Görevlisi.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye.

orhan.unal@omu.edu.tr

<http://orcid.org/0000-0002-4604-6210>

ISSN: 1303-880X

e-ISSN: 2667-7504

<http://ded.dem.org.tr>

Makale Türü / Article Type:

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received Date: 21.08.2019

Kabul Tarihi / Accepted Date: 22.11.2019

Yayın Tarihi / Published Date: 25.06.2020

Tr/En: Tr

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Atıf/Citation: Ünal, O. (2020). Eğitim temalı Türk filmlerinde yer alan değerlerin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18 (39), s.107-136. <https://doi.org/10.34234/ded.608530>

Öz: Günümüzde insanlar günlerinin önemli bir kısmını televizyon izleyerek ve internette vakit geçirerek harcamaktadır. Televizyonlarda ve diğer ortamlarda gösterime giren filmler ise izleyiciler üzerinde etki bırakma gücüne sahiptir. Özellikle gençler ve çocuklar izledikleri film ve dizilerdeki kahramanları kendilerine rol model almaya ve onların her halini taklit etmeye çalışmaktadır. Filmler ve diziler kısa sürede geniş kitlelere ulaşma imkânı sunması açısından da oldukça önemlidir. Dolayısıyla filmler bazı değerlerin aktarılması amacıyla kullanılabilir etkin araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma eğitim temalı Türk filmlerinde yer alan değerlerin incelenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma kapsamında eğitim temalı filmlerin seçilmesindeki ana amaç bu filmlerin aktarmaya çalıştığı mesajların eğitime ve eğitim sürecine yönelik olmasıdır. Karma yöntemin kullanıldığı araştırmada örneklem grubunu eğitim temalı sekiz Türk filmi oluşturmaktadır. Örneklemi oluşturan filmlerin seçiminde amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında doküman analizi yöntemi, verilerin analiz edilmesinde ise betimsel analiz kullanılmıştır. Filmlerde yer alan değerler tablolar halinde sunulmuş ve değer ifadeleri doğrudan alıntılarla örneklendirilmiştir. Araştırma sonucunda filmlerde en çok yer alan değerlerin; sevgi, yardımseverlik, saygı, dayanışma ve çalışkanlık değerleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen filmlerin hepsinde çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, saygı, sevgi, sorumluluk ve yardımseverlik değerlerini geliştirici öğelerin yer aldığı bulgulanmıştır. Ayrıca filmlerin tamamında ana karakter olan öğretmenlerin olumlu karakter özelliklerine sahip olduğu görülmüştür. Son aşamada araştırma sonuçları alan-yazında yapılan benzer çalışmaların sonuçları ile karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Film, Türk filmi, Değer.

&

Abstract: Today, people spend a significant part of their day watching television and surfing the internet. Movies broadcasted on television and in other media have the power to influence the audience. Especially youngsters and children try to take their protagonists in the movies and series they watch as role models and act like them. Movies and TV series are also very important in terms of providing the opportunity to reach a large audience in a short time. Therefore, films are effective tools that can be used to transfer some values. The purpose of this study is to examine the values in educational themed Turkish films. The main reason behind the selection of educational themed films, was effective the messages that these films tried to convey were related to education and the

educational process. Mixed method was used in the research. The sample group consists of eight educational themed Turkish films. In the selection of the films constituting the sample, maximum variation sampling was used. Document analysis method was used for data collection and descriptive analysis was used for data analysis. The values in the films are presented in tables and the value expressions are exemplified by direct quotations. As a result of the research, it has been concluded that more highlighted values in films are the values of love, helpfulness, respect, solidarity and diligence. It was found that all of the films examined included elements that improve the values of diligence, solidarity, sensibility, respect, love, responsibility and helpfulness. In addition, as a result of the research, it has been found out that teachers, who are the main characters in all films, have positive character traits. In the last stage, the results of the research were compared with the results of similar studies in the literature.

Keywords: Education, Film, Turkish film, Value.

(The Extended Abstract is at the end of the article)

Giriş

Özellikle son yarım yüzyıllık süre içinde önem kazanan ve üzerinde daha çok çalışılan değer kavramının alanyazında çeşitli tanımları yer almaktadır. Değer, bir toplumda o toplumun büyük çoğunluğu tarafından kabul gören, toplumun tarihi birikimi ile şekillenen, toplumun sağlıklı olarak ayakta durabilmesinin ve geleceğe yürüyebilmesinin sebebi olarak o toplum tarafından benimsenen ve korunan inanış ve davranışlardır (Tural, 1992). Daha kısa bir tanım yapmak gerekirse değer; bir şeyin önemini belirleyen soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, yüksek ve yararlı nitelikler (Ulusoy ve Dilmaç, 2016). Değerler eğitimi ise kısaca değerlerin öğrencilere kazandırılması amacıyla yapılan çalışmaların tümü olarak tanımlanabilir. Değerler eğitimi çok eski tarihlerden beri farklı şekillerle de olsa yapılmaktadır. Zira eğitimin bir amacı da topluma faydalı bireyler yetiştirmektir. Topluma faydalı bireylerden ise öncelikle değerlerine bağlı ve saygılı olmaları beklenir. Ancak değerler eğitiminin ayrı bir alan olarak ele alınması ya da kendisine verilen önemin oldukça artması son elli yıllık süreye denk gelmektedir (Demir, 2018; 20).

Geçmişten günümüze ulaşan birçok değer bireyselleşme ve insanların yaşam biçimlerinde meydana gelen değişimler gibi çeşitli nedenlerle günümüz-

de kaybolmaya yüz tutmuş ve hak ettiği önemi insanlar tarafından görmemeye başlamıştır (Demirkaya ve Çal, 2018). Belki de değerler ve değerler eğitimi konusunda özellikle son yıllarda yapılan çalışmaların artmasında insanların değerlerden uzaklaşması ve değerlerin değerini kaybediyor olması etkili olmaktadır. Bu çalışmaların birçoğu toplumun ayakta tutan değerlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması amacıyla ya da bu amaca hizmet edecek araçlar olması düşüncesiyle yapılmaktadır.

Değerler eğitiminin öneminin artmasıyla birlikte değerlerin nasıl kazandırılacağı konusunda farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Elbette değerlerin neler olduğu, neyin değer olarak kabul edilebileceği ya da değerlerin nasıl sınıflandırılacağı da üzerinde durulması gereken önemli konulardır. Ancak bu çalışma değerlerin kazandırılması konusunda etkili olan materyallere odaklanmaktadır. Değerler eğitiminin ilk okulu ailedir. Çocukların karakter özelliklerinin gelişiminde olduğu gibi değerlerin kazandırılması konusunda da aileye büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir (Demir, 2018; 19). Aileden sonra ise eğitim kurumları bu sorumluluğu devralmaktadır. Elbette aile ve okulda kazandırılacak ya da daha fazla üzerinde durulacak değerler farklılaşabilmektedir. Aile ve okul değerler eğitiminde iki başat unsur olmakla birlikte değerlerin kazandırılması noktasında etkili olan medya ve arkadaş çevresi gibi başka faktörler de mevcuttur. Bu bağlamda günümüzde televizyon ekranları, sinema perdeleri ve internet ortamları aracılığıyla geniş kitlelere ulaşma imkânı bulan filmlerin de değerlerin aktarılması noktasında etkisi büyüktür. Filmler ait olduğu toplumun bir parçası olduğu gibi o toplumu oluşturan bireyleri yönlendirme gücüne sahip bir sanat dalı ve kitle iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır (Akıncı Yüksel, 2015).

Alanyazında filmler ve değerler eğitimi üzerine yapılan çalışmalar filmlerin değerler eğitiminde bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Postman (1994), çalışmasında televizyonun ders kitaplarından daha etkin araçlar haline geldiğini ve özellikle çocukların televizyon karşısında geçirdiği sürenin fazla olmasından dolayı televizyonun bir eğitim aracı olarak kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Eşitti (2016), küresel kültür ile yerel kültürün medya özellikle de televizyon üzerinde bir çatışma halinde olduğunu çalışmasında belirtmiştir. Çalışmada televizyonlarda gösterime giren ve en çok izlenme oranına sahip olan yerli ve yabancı çizgi filmlerin incelenmesi sonucunda (Pepee ve Caillou) çizgi filmlerin küresel kültüre ait değerler ve yerli kültüre ait değerlerin aktarılmasında etkili olduğu vurgulanmıştır. İnan (2016), TRT Çocuk kanalında gösterime giren 11 çizgi filmde yer alan evrensel değerleri ve bu değerlerin çizgi filmlerde

ne sıklıkla yer aldığını incelemiştir. Karakuş (2016), TRT Çocuk kanalında gösterime giren 2-6 yaş grubuna hitap eden Niloya çizgi filmini içerdiği değerler bağlamında incelemiştir. Yorulmaz (2013a) ise Pepee çizgi filmini din ve değerler eğitimi bağlamında incelemiştir.

İnsanların öğrenme ve davranış geliştirme süreçlerinde sosyal çevrelerinin büyük öneme sahip olduğunu vurgulayan Albert Bandura bu görüşlerini “Sosyal Öğrenme Kuramı” (Social Cognitive Theory) adıyla kuram haline getirmiştir. Bandura’ya göre insanlar öğrenebilmek için başka insanlara ihtiyaç duyar ve insanlar birçok şeyi başkalarından görerek ve onları model alarak öğrenir (Bandura, 2001). Günümüzde insanlar özellikle de çocuklar ve gençler izledikleri filmlerde ve dizilerde yer alan kahramanları, kahramanların hal ve hareketlerini hatta giydikleri elbiseleri bile taklit etmekte, onlar gibi olmaya çalışmakta ve kendilerini kahramanlarla özdeşleştirmektedirler (Erjem ve Çağlayandereli, 2006; Kim, Agrusa, Lee ve Chon, 2007).

Günümüzde filmlere ulaşmak televizyon sinema ve internet gibi araçlar sayesinde çok daha kolay hale gelmiştir. Daha önceki yıllar ile kıyaslandığında internetin ve akıllı telefonların yaygınlaşması gibi nedenlerle televizyon izlenme süresinde bir azalma görülsede Türk halkı hala günlerinin önemli bir bölümünü televizyon izleyerek geçirmektedir. 2018 yılı verilerine göre Türkiye’de günlük ortalama 3 saat 34 dakika televizyon izlenmektedir (RTÜK, 2018). Televizyon ekranları gibi sinema perdeleri ve internet platformları da filmleri izleyicilerle buluşturmaktadır. Türk halkının sinemada Türk filmlerine karşı oldukça ilgili olduğu bilinmektedir. 2002 yılından günümüze gelinceye kadar 17 yıllık süreçte her yılın en çok izlenen sinema filminin Türk filmlerinden olması Türk halkının Türk filmlerine olan ilgisini ortaya koymaktadır (www.sinematurk.com). Bununla birlikte özellikle eski Türk filmlerine olan ilgiden dolayı günümüzde birçok Türk filminin restorasyonlu hali televizyon kanallarında ve internet ortamında yayınlanmakta ve ciddi izleyici sayısına ulaşmaktadır.

Türk halkının televizyon, sinema ve internet ortamında yer alan filmlere olan ilgisi bu ortamlarda yer alan filmlerin değerler eğitimi açısından incelenmesini önemli kılmaktadır. Bu çalışma özelinde seçilen eğitim temalı filmlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi ise ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü bu filmlerin vermek istediği mesaj eğitime ve eğitim sürecine yöneliktir. Ayrıca filmlerin farklı yaş gruplarınca talep görmesi ve hitap ettiği kitlenin oldukça büyük olması da bu filmlerin değerler açısından incelenmesinin önemini artırmaktadır. Bu çalışma eğitim temalı Türk filmlerini değerler bağlamında incelemek ve filmlerde yer alan değerlere ilişkin nitel ve nicel veriler ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Eğitim temalı Türk filmlerini içerdiği değerler bağlamında incelemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Nitel araştırmalar; verilerin ağırlıklı sayısal olarak ifade edildiği nicel araştırmaların aksine bir durumu derinlemesine incelemeye olanak sağlayan ve soruların ayrıntılı olarak incelenmesine ve yorumlanmasına izin veren araştırmalar olarak değerlendirilebilir (Strauss ve Corbin, 1997). Durum çalışması ise gerçek yaşamın, güncel bağlam ya da ortamın içindeki bir durumun araştırılmasını gerektirmektedir (Yin, 2009). Durum çalışması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler hakkında çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır (Creswell, 2014).

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, 1960-2019 yılları arasında gösterime girmiş eğitim temalı Türk filmleri oluşturmaktadır. Örneklem ise 1960-2019 yılları arasında gösterime girmiş eğitim temalı sekiz Türk filminden oluşmaktadır. Filmlere ilişkin veriler Tablo 1’de sunulmuştur. Örneklemi oluşturan filmlerin seçiminde belirtilen tarih aralıklarını temsil edebilmesi açısından amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme evrende incelenen problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik farklı durumların belirlenerek çalışmanın bu durumlar üzerinde yapılması olarak tanımlanabilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, örnekleme yansıtılacak çeşitlilik durumlarının araştırmanın amacını dikkate alarak karar verilmesidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016).

Örneklemi oluşturan filmler 1960-2019 yılları arasında her on yıla en az bir film gelecek şekilde seçilmiştir. Bu aşamada aynı on yıllık süre içerisinde gösterime giren Hababam Sınıfı serisi gibi seri olarak vizyona giren filmlerden birbirinin devamı niteliğinde olacağı düşüncesiyle seriye ait yalnızca bir film seçilmiştir. Serinin hangi filminin seçileceği noktasında ise gişe hasılatı ölçüt alınmıştır. Ancak örneklem içerisinde yer alan Çalıkuşu filmi iki kısım olarak sinemaya aktarılmıştır. Bundan dolayı iki parça olan film tek bir film olarak değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 1: Örneklem Grubunu Oluşturan Filmlerin Künyesi

Filmin Adı	Yönetmen	Başrol Oyuncuları	Gösterim yılı	Süre
Çalıkuşu	Osman Fahir Seden	Türkan Şoray-Kartal Tibet	1966	156 dk.
Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	Ertem Eğilmez	Münir Özkul-Tarık Akan-Kemal Sunal	1975	95 dk.
Öğretmen Kemal	Remzi Jöntürk	Cüneyt Arkın	1981	85 dk.
Öğretmen	Kartal Tibet	Kemal Sunal	1988	98 dk.
Sürgün	Mehmet Tanrısever	Bulut Aras	1992	100 dk.
Sınav	Ömer Faruk Sorak	İsmail Hacıoğlu-Yağmur Atacan- Rüya Önal-Caner Özyurtlu- Volkan Demirok	2006	124 dk.
İki Dil Bir Bavul	Özgür Doğan-Orhan Eşiköy	Emre Aydın	2008	78 dk.
Benim Dünyam	Uğur Yücel	Uğur Yücel- Beren Saat	2013	108 dk.

Kaynak: www.tsa.org.tr; www.sinematurk.com

Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında verilerin toplanması amacıyla doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi; araştırılmak istenen olgu veya olaylarla ilgili bilgi içeren materyallerin analiz edilmesi olarak tanımlanabilir. Burada kast edilen materyaller yazılı materyaller olabileceği gibi film ve video gibi görsel materyallerden de oluşabilir. Hatta film ve video gibi görsel materyallerin araştırmacılara sunduğu bazı avantajlar da vardır. Yüz ifadeleri ve vücut hareketleri gibi sözel olmayan davranışların değerlendirilebilmesi, verilerin araştırmacı veya bir başka araştırmacı tarafından tekraren incelenebilmesine olanak sağlaması bu avantajlardan birkaçıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Filmlerde yer alan değerlerin belirlenebilmesi amacıyla araştırmacı tarafından içerik değerlendirme formu oluşturulmuştur. İçerik değerlendirme formunun güvenilirliğini sağlamak amacıyla kappa analizi yapılmıştır. Analiz için öncelikle eğitim temalı bir film incelenmiş, film içerisinde değerlerle alakalı olan cümleler seçilmiş ve önceden belirlenen temalarla (değerler) eşleştirilmiştir. Daha sonra filmde yer alan cümleler ve ilgili oldukları değerler birbirleri ile eşleştirilmek üzere alanında uzman üç kişiye gönderilmiştir. Uzmanlardan alınan cümle ve temaların eşleştirilmiş olduğu formlar SPSS 22.0 istatistik paket programı yardımıyla analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda içerik değerlendirme formunun fleiss kappa katsayısı ,86 olarak hesaplanmıştır. Kappa katsayısının .81 ile 1.00 arasında olması puanlayıcılar arasında mükemmel bir uyum olduğu anlamına gelmektedir (Landis & Koch, 1977). Dolayısıyla mevcut araştırmada

hazırlanan içerik değerlendirme formunun güvenilir olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma örneklemini oluşturan filmlerin değerler eğitimi açısından genel bir değerlendirmesini yapabilmek amacıyla Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Çocuklara Yönelik Programlar ve Bu Programlarda Yayımlanan Reklamların İçerik Analizi Araştırması” adlı çalışmanın konumuzla alakalı değerlendirme sorularından yararlanılmıştır (Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2008).

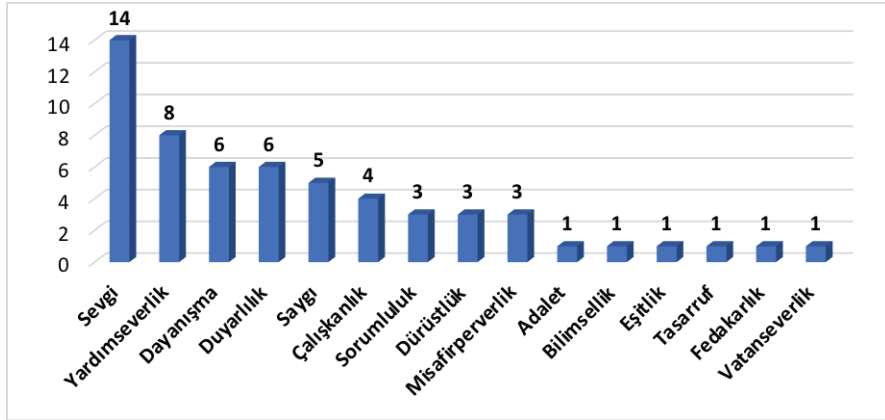
Değerlendirme formlarının oluşturulmasından sonra örneklem grubunda yer alan filmler araştırmacı tarafından iki defa izlenmiştir. İlk izlemeler filmlerde yer alan değerlerin kaç sahnede geçtiği ve bu sahnelerin ne zaman olduğu dikkate alınarak yapılmıştır. İkinci izlemeler ise belirlenen sahnelerde yer alan değer cümlelerinin hangi değerle eşleştirilmesi gerektiğine yönelik olarak yapılmıştır. Bu noktada sadece doğrudan cümleler dikkate alınmamış duygu ifadeleri, jest ve beden hareketleri gibi sözel olmayan unsurlar da göz önünde bulundurulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analiz edilmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde amaç ilgili formundan elde edilen verileri düzenlenmiş ve yorumlanmış halde ilgili kişilere sunabilmektir. Elde edilen veriler belirlenen temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır. Bulgular arasında nedennsonuç ilişkisi kurulur ve gerektiğinde olgular birbirleriyle karşılaştırılır (Bogdan ve Biklen, 1992; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu bakımdan betimsel analizin içerik analizine kıyasla daha yüzeysel olduğu söylenebilir. Araştırma kapsamında filmlerden elde edilen veriler doğrultusunda değerlerden oluşan temalar hazırlanmış, değerlere ilişkin betimsel veriler sunulmuş (hangi filmde hangi değerlerin yer aldığı ve bu değerlerin film içerisinde kaç defa geçtiği) ve betimsel olarak sunulan verilerin desteklenmesi amacıyla filmlerde yer alan örnek cümleler verilmiştir.

Bulgular

Bu başlık altında örneklem grubunda yer alan eğitim temalı Türk filmleri ilk aşamada içerdikleri değerler bağlamında teker teker incelenmiş ve ulaşılan veriler nitel ve nicel olarak ifade edilmiştir. İkinci aşamada ise filmlerin genel değerlendirmesine ilişkin nicel veriler ve bu verilere ilişkin yorumlar sunulmuştur.

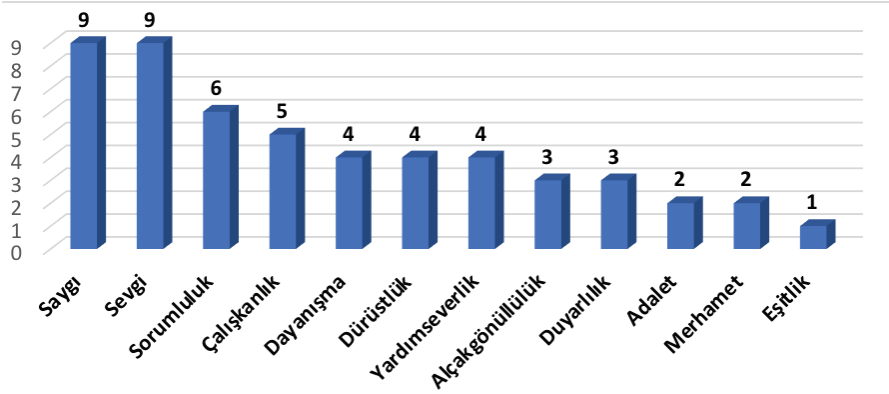
Grafik 1. Çalıkuşu Filminde Yer Alan Değerlere İlişkin Sütun Grafiği

Grafik 1. incelendiğinde Çalıkuşu filminde doğrudan veya dolaylı şekilde on beş değer varlığından söz edilebilir. Bu değerlerin isimleri ve film içerisinde geçme sayıları ise şu şekilde ifade edilebilir: Sevgi (14), yardımseverlik (6), duyarlılık (6), dayanışma (6), saygı (5), çalışkanlık (4), dürüstlük (3), misafirperverlik (3), sorumluluk (3), adalet (1), bilimsellik (1), eşitlik (1), fedakârlık (1), tasarruf (1) ve vatanseverlik (1).

Film içerisinde değerlerle ilişkilendirilebilecek bazı diyalog örnekleri aşağıda sunulmuştur.

- *Dünyanın en tatlı en sevimli insanlarıydı ikisi de. Hele kızları Müjgan benim için bir öz kardeş, bir abladan farksızdı.* (Sevgi)
- *Sonra bir sürü talebem olacak. Kendime abla dediyeceğim kalfacığım. Yoksullara kendi elimle önlük diyeceğim.* (Yardımseverlik)
- *Kamuran hadi koş kızı teskin ediver. Çok utandı zavallı. Hadi yavrum, hadi.* (Kamuran utanan Feride'ye destek olmak için hemen yanına gider.) (Dayanışma)
- *Siz dünyanın bütün iyiliklerine layıksınız Feride Hanım. Bana gelince, böyle bir teklifi kabul edemeyecek kadar şerefli bir askerim.* (Duyarlılık)
- *Feride Hanım, talebelerinizden Maide'nin ablası sıfatıyla sizi bu gün paşa babam ve annem namına davet cüretinde bulunduğum için affınızı rica ediyorum. Emrinize tahsis edilen araba kapınızda bekleyecek. Teşrifinizle bizleri ihya edeceksiniz efendim.* (Saygı)
- *O erkek işi bu erkek işi. Böyle diye diye cemiyette geri kalmışız biz. Kadın da cemiyette vazifesini yapacak kalfa.* (Adalet)
- *Senin gibi güzel bir konak çocuğunun ne işi var buralarda? Nerden düştün buraya?*

- Ben sadece hizmet etmek istiyorum. (Çalışkanlık)
- Beni lafa tuttun, ikramda kusur ettim sana. Şu çöreklerden yemeyecek misin? (Misafirperverlik)

Grafik 2. Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı Filminde Yer Alan Değerlerle İlişkin Sütun Grafiği

Grafik 2. incelendiğinde Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filminde doğrudan veya dolaylı şekilde dokuz değer yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu değerlerin isimleri ve film içerisinde geçme sayıları ise şu şekilde ifade edilebilir: Saygı (9), sevgi (9), sorumluluk (6), çalışkanlık (5), dayanışma (4), dürüstlük (4), yardımseverlik (4), alçakgönüllülük (3), duyarlılık (3), adalet (2), merhamet (2) ve eşitlik (1).

Film içerisinde değerlerle ilişkilendirilebilecek bazı diyalog örnekleri aşağıda sunulmuştur.

- At şuraya bir yumruk.
- Ama hocaya el kalkmaz ki. (Saygı)
- Ben döverim, hem de çok döverim. Ama severim de. Ne de olsa evlat. (Sevgi)
- Gerek öğretmenlerine gerekse anne babalarına yani sizlere hatta memleketlerine faydalı birer insan olarak yetiştirmeleri için ne yaptınız. Görev ve sorumluluklarını kendilerine hatırlattınız mı? Bir çocuk eline çanta verip okula yollamakla, cebine üç beş kuruş para koyup okul köşesine atmakla eğitilmez. Daha doğrusu ana babanın görevi burada bitmez. (Sorumluluk)
- Bir eğitimcinin görevi sadece ders vermek sonra da karşılaştığı ilk zorlukta bozguna uğrayıp kaçmak mıdır? Hiç birisi değil. Önemli olan mücadele etmek. Bütün zorluklarla ve engellerle. Evet ben böyle düşündüm. Kaçmadım, mücadele-

le ettim. (Çalışkanlık)

- Sadece tekaütlükten aldığım maaş yetmiyor. Oğlum üniversite son sınıf. Eli ekmek tutuncaya kadar çalışmam lazım.

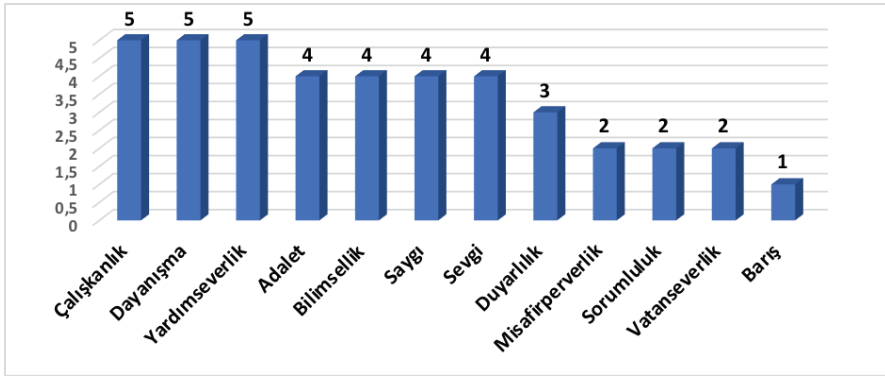
- Çok iyi anlıyorum. Babam da aynı zorluklarla okuttu bizi. (Dayanışma ve çalışkanlık)

- Yıllardır neredeymişim ben, niye ilgilenmemişim seninle!

- Aman baba!

- Öyle öyle. Ben babalık yapsaydım belki bugün her şey başka türlü olurdu, Her şey. (Sorumluluk ve dürüstlük)

Ama şu da bir gerçek burası da pek mükemmel bir okul değil. Bizler de mükemmel birer eğitimci değiliz. Belki de kendilerine yeterince faydalı olmadık. (Alçakgönüllülük ve sorumluluk)

Grafik 3. Öğretmen Kemal Filminde Yer Alan Değerlere İlişkin Sütun Grafiği

Grafik 3. incelendiğinde Öğretmen Kemal filminde doğrudan veya dolaylı şekilde on iki değer yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu değerlerin isimleri ve film içerisinde geçme sayıları ise şu şekilde ifade edilebilir: Çalışkanlık (5), dayanışma (5), yardımseverlik (5), adalet (4), bilimsellik (4), saygı (4), sevgi (4), duyarlılık (3), misafirperverlik (2), sorumluluk (2), vatanseverlik (2) ve barış (1).

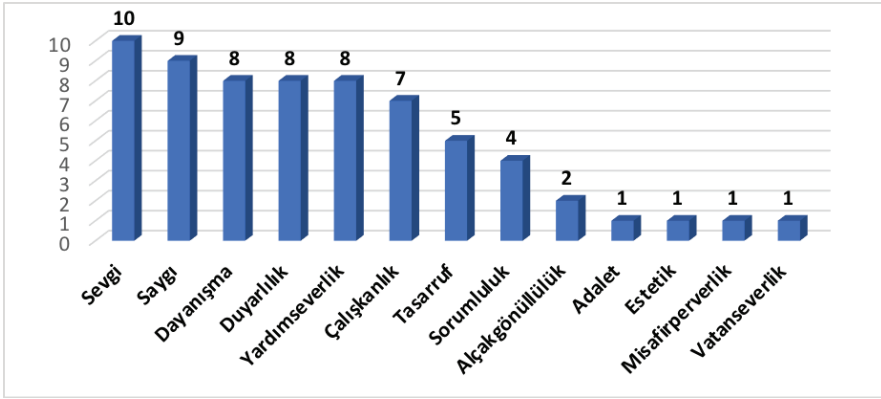
Film içerisinde değerlerle ilişkilendirilebilecek bazı diyalog örnekleri aşağıda sunulmuştur.

- Bakın arkadaşlar, ben kaba güce karşıyım. Çünkü öğretmenim. Barış adamıyım. Barış. Barışı belleten, yayan, yaşayan bir adamım. (Barış)

- Çalışanın yeri yanımda, tembelin yeri karşımda. (Çalışkanlık)

- Hoş geldin evlat. Köyümüze onur getirdin. Muallim Bey'in demesi o ki Atamız emretmiş, köylüm okusun demiş. Efendilik babadan oğula miras kalmasın, okusun da kendi efendisi olsun demiş. (Saygı ve adalet)

- Biz savaşımlar anlarız birbirimizi.
- Tabii anlarız. Hamurumuz aynı. (Dayanışma)
- Sen gelmiyorsan Ayşe'yi gönder de şu mektebi bitiriverelim Şerif Hoca. Ha gayret bacılar ha gayret. Hadi namus günü bugün, uğraş günü bugün tez olun. (Köye okul yapmak için köyün genci, yaşlısı, kadını, erkeği el ele verip hep birlikte çalışmaya koyulurlar.) (Yardımseverlik ve Çalışkanlık)
- Ama çiçekle silahlı bağdaştıramadım. Burası okul Durali. Saygı ister. (Saygı)
- Kaşıklar senin şerefine çıktı. Sultan gelin ısındı sana.
- Zevzeklenme Gazi. Sen onun kusuruna bakma muallim efendi bizim de kusurumuza bakma. Köy yeri yokluk yeri. Aha yumurtaları buldum.
- Seni Allah gönderdi Kemal. Sayende ziyafete kondum. Çerçiden iğne iplik almak için biriktiriyordu yumurtaları. Ağırlamak istiyor seni, doyasin istiyor. (Misafirperverlik)
- Belki ekmeğimiz aşımız yok ama askerine memuruna dokunanı yaşatmayan bir başımız var. (Vatanseverlik)

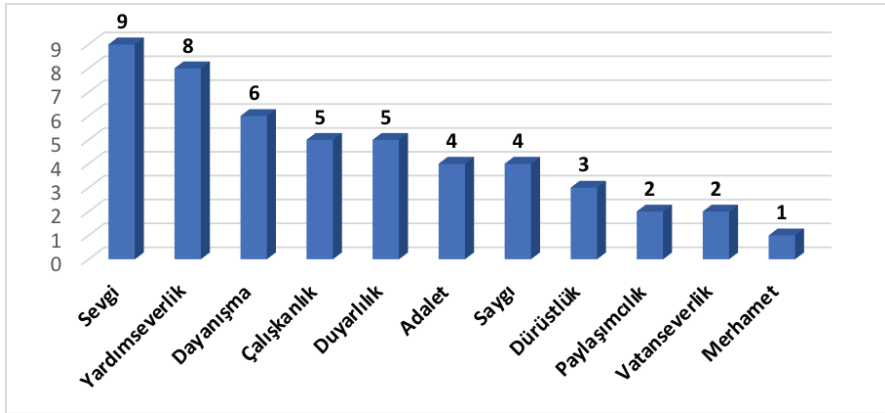
Grafik 4. Öğretmen Filminde Yer Alan Değerlerle İlişkin Sütun Grafiği

Grafik 4. incelendiğinde Öğretmen filminde doğrudan veya dolaylı şekilde on üç değer yer aldığı görülmektedir. Bu değerlerin isimleri ve film içerisinde geçme sayıları ise şu şekilde ifade edilebilir: Sevgi (10), saygı (9), dayanışma (8), duyarlılık (8), yardımseverlik (8), çalışkanlık (7), tasarruf (5), sorumluluk (4), alçakgönüllülük (2), adalet (1), estetik (1), misafirperverlik (1) ve vatanseverlik (1).

Film içerisinde değerlerle ilişkilendirilebilecek bazı diyalog örnekleri aşağıda sunulmuştur.

Öğrenciler sokakta buldukları annesi ölen köpeği gizlice okula getirmişlerdir. Ancak öğretmenleri bu durumu fark etmiştir. Bunun üzerine aralarında geçen konuşma:

- Ben getirdim öğretmenim. Annesini kamyon ezdi. Gidecek bir yeri yok zavallının. Annem de apartmanda köpek beslenmez diyerek evde istemedi. Onu sokağa mı atacaksınız öğretmenim. Ölür zavallılık. Ne olur kalsın öğretmenim ne olur!
- Peki burada kalsın Süleyman efendiye söylerim ilgilenir. (Sevgi ve yardımseverlik)
- Anladım sen de babana yük olmamak için çalışıp okul masrafını çıkarıyorsun değil mi? Peki nasıl yapıyorsun bu işi. Benim de aldığım maaş yetmiyor. Ek bir iş yapmam lazım. (Çalışkanlık ve sorumluluk).
- Sen de bırak şu makineyi. Bütün gün ev işi yetmiyormuş gibi başına bir de dikiş çıkardın.
- Ben yüksünmüyorum. Hem evin bütçesine az da olsa bir katkı oluyor. (Dayanışma ve çalışkanlık).
- Peşinat olarak iki milyon alıyoruz. Ama madem öğretmensiniz sizin için bir buçuk milyon olsun. Öğretmenlere saygımız büyük. (Saygı)
- Biz öğretmenler vatandaşlara her hususta örnek olmalıyız. (Sorumluluk)
- Arkadaşlar benim çok değişik bir fikrim var. Öğretmenimiz köyden geldiği için şehir hayatını pek bilmiyor. Ona her öğretmene aldığımız kitap defter dolma kalem gibi şeylerin yerine erzak götürelim. Hiç olmazsa bütçesine yardım etmiş oluruz. (Duyarlılık ve yardımseverlik)
- Doktora gitmiyoruz ki. Biraz birikmiş paramız var onu da doktorla ilaçla çarçur edemem. (Tasarruf ve sorumluluk)

Grafik 5. Sürgün Filminde Yer Alan Değerlere İlişkin Sütun Grafiği

Grafik 5. incelendiğinde Sürgün filminde doğrudan veya dolaylı şekilde on üç değer yer aldığı görülmektedir. Bu değerlerin isimleri ve film içerisinde geçme sayıları ise şu şekilde ifade edilebilir: Sevgi (9), yardımseverlik (8), dayanışma (6), çalışkanlık (5), duyarlılık (5), adalet (4), saygı (4), dürüstlük (3), paylaşımcılık (2), vatanseverlik (2) ve merhamet (1).

Film içerisinde değerlerle ilişkilendirilebilecek bazı diyalog örnekleri aşağıda sunulmuştur.

Onlar sevgi doludur. Sevmek gerek. İnsanları sevmeliyiz. Dünyanın en güzel insanı olan Anadolu insanını canımız gibi sevmeli. Severe korkularını ve tedirginliklerini dağıtmalı. Sevmeliyiz onları. Allah insanı sevgiden yarattı. (Sevgi)

-Zahmet oldu sana da.

-Ne zahmeti hocam. Amirine memuruna hizmet etmişim mektebe de hizmet etsem çok mu? (Yardımseverlik ve duyarlılık)

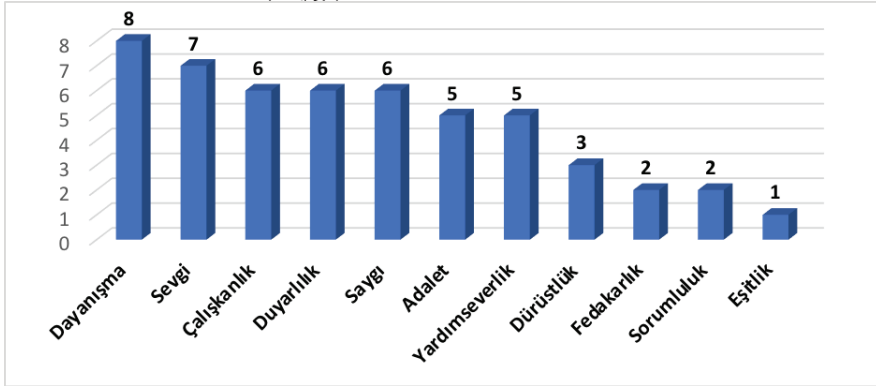
-Hepsini bana ver. Ben doymadım ki.

-Olur mu Ayşe'm. Biri yer biri bakar kıyamet ondan kopar. Ben size bir güzel üleştirivereyim. (Adalet ve paylaşımcılık)

Gördüğüm kadarıyla köyünüzde yapılması gereken çok işler var. Şartlar ne olursa olsun yılmadan çalışmalıyız. Her şeyin en güzelini yapmak için uğraşmalıyız. Göreceksiniz kısa zamanda çok şeyler değişecek. Yeter ki birlikte hareket edelim. (Çalışkanlık ve dayanışma)

Eğitimin başı şefkattir. Çocuklar kitaplardan önce anne ve babalarını okur. Hayatı onların bakışlarından öğrenir. Onların asıl ilkokulu ailedir. Sen de oranın başöğretmenisin. Köyümüzden de okumuş adamlar çıkmalı. Yeni yetişenlere örnek olmalı. (Merhamet ve duyarlılık)

Oyun oynayan çocuklara seslenerek: Askerler gelin hele buraya bakayım. Öpün hocanızın elini hadi. (Saygı)

Grafik 6. Sınav Filminde Yer Alan Değerlerle İlişkin Sütun Grafiği

Grafik 6. incelendiğinde Sınav filminde doğrudan veya dolaylı şekilde on bir değere değinildiği söylenebilir. Bu değerlerin isimleri ve film içerisinde geçme sayıları ise şu şekilde ifade edilebilir: Dayanışma (8), sevgi (7), çalışkanlık (6), duyarlılık (6), saygı (6), adalet (5), yardımseverlik (5), dürüstlük (3), fedakârlık (2), sorumluluk (2) ve eşitlik (1).

Film içerisinde değerlerle ilişkilendirilebilecek bazı diyalog örnekleri aşağıda sunulmuştur.

Ne olur böyle şeyler söyleme. İyileşeceksin sen. Neler atlattık biz seninle, bunu da atlatacağız tamam mı? İyileşeceksin. (Dayanışma)

Ben seni neden affettim sanıyorsun Mert? Beni bırakıp gitmene rağmen sevdiğilerin için neleri göze alabilecek bir herif olduğunu gördüğüm için. (Sevgi)

Bak abin, ablan en güzel yerleri kazandılar. Sen de biraz gayret etsen olacak be Kağan'cığım. (Çalışkanlık)

Öğrencilerin hayatlarıyla, meslekleriyle ilgili 195 dakikada sonuç almalarını beklemek çok acımasız. Ne yapacağını bilmeyen veliler soluğu sözde yol yordam gösteren özel dershanelerde alıyorlar. (Duyarlılık)

-Hanımefendi küçük bir yanlış anlaşılma olmuş. Lütfen bizi affedin.

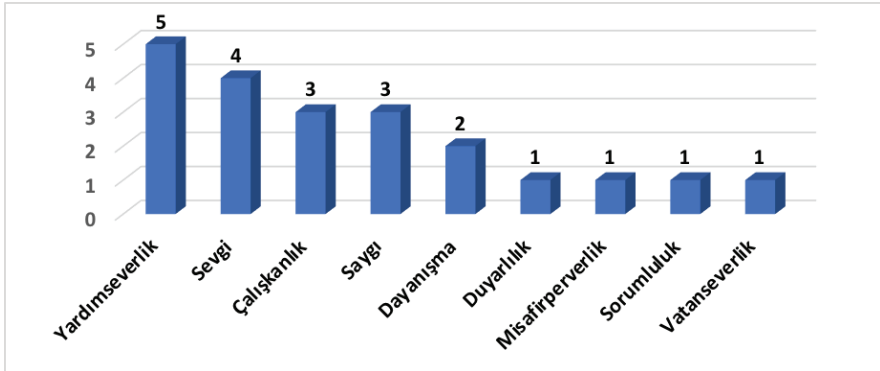
-Estağfurullah efendim, estağfurullah. (Saygı)

Jean-Claude Van Damme kendisinden sınav sorularını çalmasını isteyen öğrencilere çaldığı soruları teslim ederken şu sözleri söylemektedir: *Bu yaptığımız, sınava girecek olanlara haksızlık. Umarım bunun farkındasınızdır. (Adalet)*

Öğretmen fotokopi çekirtmesi için güvendiği öğrencisi Kağan'a sınav sorularını verir. Fotokopiyi çektirip sınıfa gelen kağan ile arkadaşı arasında geçen konuşma ise şu şekildedir:

- Neler sormuş baktın mı abicim?

- Saçmalama abicim ya ne bakacağım. (Dürüstlük)

Grafik 7. İki Dil Bir Bavul Filminde Yer Alan Değerlerle İlişkin Sütun Grafiği

Grafik 7. incelendiğinde İki Dil Bir Bavul filminde doğrudan veya dolaylı şekilde dokuz değer varlığından söz edilebilir. Bu değerlerin isimleri ve film içerisinde geçme sayıları ise şu şekildedir: Yardımseverlik (5), sevgi (4), çalışkanlık (3), saygı (3), dayanışma (2), duyarlılık (1), misafirperverlik (1), sorumluluk (1) ve vatanseverlik (1).

Film içerisinde değerlerle ilişkilendirilebilecek bazı diyalog örnekleri aşağıda sunulmuştur.

Kaldığı lojmanda su olmayan öğretmen su doldurmak için çeşmeye gider. Öğretmenlerinin doldurduğu şişeleri lojmana taşıdığını gören iki çocuk hemen yardıma koşar. (Yardıms severlik)

-Sen ne yapacaksın kız yaz tatilinde?

-Öğretmenim ders kitabı çalışacağım. (Çalışkanlık)

Çocuklarımızı size emanet ediyoruz. Ne kadar biz yanlış da olsak siz öğretmen-siniz, bizden daha iyi biliyorsunuz. Öğreten sizsiniz. Bir kusurumuz varsa affe-desiniz. (Saygı)

Karne günü sınıfta veda konuşması yapan öğretmenine sınıftan bir öğrenci yan-ında getirdiği çiçekleri verir. (Sevgi)

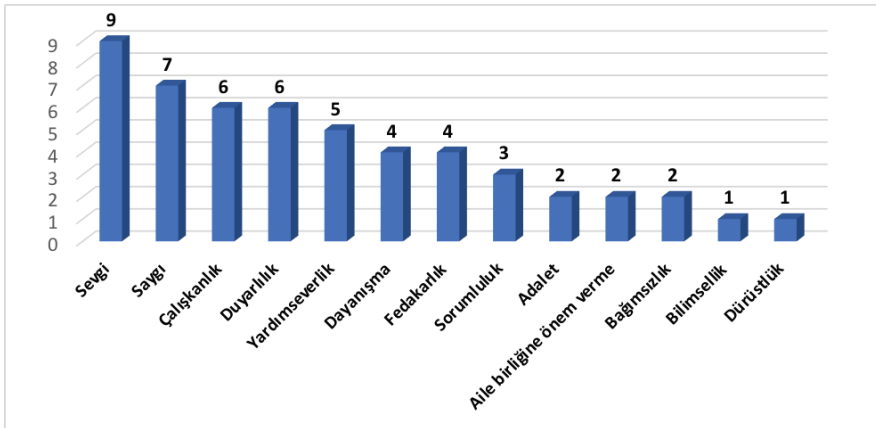
Dünyada çocukların bayramı olan tek ülke hangisi? Şu anda 23 Nisan Çocuk Bayramını dünyada kutlayan tek millet hangisi? Türkiye. Kıymetini bilin. (Va-tanseverlik)

Öğretmen okula gelmeyen öğrencilerinin neden okula gelmediklerini öğrenmek için evlerine gider:

-Hasan gel bakayım gel. Niye okula gelmiyorsunuz oğlum? He, Rojda?

-Öğretmenim ben tarlaya gidiyorum, bu da (Rojda) küçük kız kardeşimin ya-nında.

-E oğlum başka kimse yok mu bakacak? Bak kardeşin okuma yazmaya geçecek. Niye gelmiyor okula? Baban abin yok mu? Böyle olmaz oğlum. Rojda'nın mut-laka gelmesi lazım okula. Tamam mı? (Sorumluluk ve duyarlılık)

Grafik 8. Benim Dünyam Filminde Yer Alan Değerlerle İlişkin Sütun Grafiği

Grafik 8. incelendiğinde Benim Dünyam filminde doğrudan veya dolaylı olarak on üç farklı değer yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu değerlerin isimleri ve film içerisinde geçme sayıları ise şu şekildedir: Sevgi (9), saygı (7), çalışkanlık (6), duyarlılık (6), yardımseverlik (5), dayanışma (4), fedakârlık (4), sorumluluk (3), adalet (2), aile birliğine önem verme (2), bağımsızlık (2), bilimsellik (1) ve dürüstlük (1).

Film içerisinde değerlerle ilişkilendirilebilecek bazı diyalog örnekleri aşağıda sunulmuştur.

Bu ne şimdi! Kitaplara da mı saygın yok. Çabuk kaldır o kitapları. (Saygı)

Mahir Hoca üniversite giriş sınavında başarılı olan görme ve işitme engelli olan öğrencisi Ela'ya hediye olarak beyaz bir yürüme bastonu hediye eder. Bunun üzerine Ela hediyeyi öğretmenine uzatır ve işaret diliyle “*Ben buna bağımlı olmak istemiyorum*” der. Mahir Hoca ise şöyle cevap verir: “*Bu seni bağımlı yapmayacak. Bu seni bağımsız yapacak. İnan.*” (Bağımsızlık)

-Bilgi onun için ne ifade ediyor?

-Bilgi her şeydir. Bilgi; ruh, cesaret, ışık ve sestir. Bilgi benim öğretmenimdir. (Bilimsellik)

Mahir Hocam biliyorsunuz Ela iki yıldır aynı sınıfta okuyor. Ben de ona yardım edebilmek için bir şeyler yapmayı düşündüm. 1 ve 2. sınıfın bütün ders notları hocam. Hem de kabartma harfleriyle. Bir keresinde “iyilik yapmak için çok az fırsatımız oluyor” demiştiniz. (Dayanışma ve yardımseverlik)

Bir hoca arıyorlar. Çok hatırlı bir aile. Mektebe müracaat etmişler. İşin tek ehli de sensin bu memlekette. Ben de gelip hem seni göreyim dedim hem de bir tenefüs edeyim dedim. Belki niyet edersin de şahiden niyet edersin de birini hayata kazandırırısın diye düşündüm. (Duyarlılık)

Bütün soruları bildin demek he. Aferin benim güzel kızıma. Ela bu gün bütün gün gülümsedi Refik Bey. Hep böyle gülsün benim güzel kızımın yüzü. (Sevgi). Bugün hocam ilk sözcüğünü hatırladı. Su. Bu dünyadaki en büyük öğretmen. Dünyada imkânsız diye bir şeyin olmadığını yeniden kanıtlayan, başka biri için yaşamanın ne kadar güzel olduğunu bana öğreten adam. (Fedakârlık).

Tablo 2: Örneklem Grubunu Oluşturan Sekiz Adet Filmde Yer Alan Değerlerin Frekans ve Yüzdelelerine İlişkin Veriler

Sıra	Değer	f	%
1	Sevgi	66	16,97
2	Yardımseverlik	48	12,34
3	Saygı	47	12,08
4	Dayanışma	43	11,05
5	Çalışkanlık	41	10,54

6	Duyarlılık	38	9,77
7	Sorumluluk	21	5,40
8	Adalet	19	4,88
9	Dürüstlük	14	3,60
10	Misafirperverlik	7	1,80
11	Vatanseverlik	7	1,80
12	Fedakârlık	7	1,80
13	Bilimsellik	6	1,54
14	Tasarruf	6	1,54
15	Alçakgönüllülük	5	1,29
16	Eşitlik	3	0,77
17	Merhamet	3	0,77
18	Paylaşıcılık	2	0,51
19	Aile birliğine önem verme	2	0,51
20	Bağımsızlık	2	0,51
21	Barış	1	0,26
22	Estetik	1	0,26
Toplam		389	100

Tablo 2. incelendiğinde örneklem grubunda yer alan sekiz filmde toplam yirmi iki farklı değer yer aldığı görülmektedir. Bu değerler filmlerde doğrudan veya dolaylı olarak 389 yerde geçmektedir. Her bir değere ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 1’de yer alıyor olsa da burada filmlerde en fazla yer alan beş değer ifade edilmesi uygun olacaktır. Sevgi: 66 (%16,97); yardımseverlik: 48 (%12,34); saygı: 47 (%12,08), dayanışma: 43 (%11,05); çalışkanlık: 41 (%10,54).

Tablo 3: Örneklem Grubunu Oluşturan Filmlerin Değer Gelişimine Yönelik İçerikleri

Değer İfadesi	Var	%	Yok	%
Adalet duygusunu geliştirici iletiler vardır.	7	%87,5	1	%12,5
Aile birliği duygusunu geliştirici iletiler vardır.	2	%25	6	%75
Bağımsızlık duygusunu geliştirici iletiler vardır.	1	%12,5	7	%87,5
Barış duygusunu geliştirici iletiler vardır.	1	%12,5	7	%87,5
Bilimsellik duygusunu geliştirici iletiler vardır.	3	%37,5	5	%62,5
Çalışkanlık duygusunu geliştirici iletiler vardır.	8	%100	0	%0
Dayanışma duygusunu geliştirici iletiler vardır.	8	%100	0	%0
Duyarlılık duygusunu geliştirici iletiler vardır.	8	%100	0	%0
Dürüstlük duygusunu geliştirici iletiler vardır.	6	%75	2	%25
Estetik duygusunu geliştirici iletiler vardır.	1	%12,5	7	%87,5
Eşitlik duygusunu geliştirici iletiler vardır.	4	%50	4	%50
Özgürlük duygusunu geliştirici iletiler vardır.	0	%0	8	%100
Saygı duygusunu geliştirici iletiler vardır.	8	%100	0	%0
Sevgi duygusunu geliştirici iletiler vardır.	8	%100	0	%0
Sorumluluk duygusunu geliştirici iletiler vardır.	8	%100	0	%0
Tasarruf duygusunu geliştirici iletiler vardır.	1	%12,5	7	%87,5
Vatanseverlik duygusunu geliştirici iletiler vardır.	5	%62,5	3	%37,5

Yardımseverlik duygusunu geliştirici iletiler vardır.	8	%100	0	%0
Aktardığı ileti, haklıdan yana olmayı özendirir.	5	%62,5	3	%37,5
Ahlak kuralları konusunda bilinçlendirici iletiler taşır.	6	%75	2	%25

Tablo 3. örneklem grubunda yer alan filmlerin genel olarak değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır. Filmler genel olarak değerlendirildiğinde, filmlerin değer gelişimine yönelik faydalı içeriklere sahip olduğu anlaşılmaktadır. İncelenen filmlerin hepsinde çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, saygı, sevgi, sorumluluk ve yardımseverlik değerlerini geliştirici öğeler yer almaktadır. Bununla birlikte bu filmlerin hiç birisinde özgürlük değerine yönelik bir içeriğin yer almadığı görülmektedir. Filmlerin çoğunluğu (%62,5) haklıdan yana olmayı özendirecek içeriklere sahiptir. Ancak örneklem içerisinde yer alan Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filmi gibi bazı filmlerde karakterlerin olumsuz ya da değerlerle bağdaşmayan bazı davranışları iyi bir örnekmiş gibi gösterilmektedir. Burada şunu da belirtmek gerekir ki aktarılan bazı olumsuz davranışlar filmlerin akışı içerisinde özür dilemek, hatasının farkına varmak veya pişman olmak gibi çeşitli yollarla olumlu yöne evrilebilmektedir. Filmlerin çoğunluğu (%75) ahlak kurallarının aktarılması konusunda olumlu içeriklere sahiptir.

İnsanların genellikle filmlerin kahramanlarını veya başrol oyuncularını model aldıkları düşünüldüğünde örneklem grubunda yer alan filmlerin başrol oyuncularını, Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı ve Sınav filmleri hariç tutulmak üzere, genellikle olumlu karakter özelliklerine ve davranışlara sahiptir. Bu durum filmlerde aktarılan değerlerin insanlar tarafından kabul görmesinde ve değer davranışlarının model alınmasında olumlu etkiye sahip olacaktır.

Sonuç ve Tartışma

Eğitim temalı Türk filmlerinin içerdiği değerler bağlamında incelenmesi sonucunda ulaşılan sonuçlar şu şekilde ifade edilebilir. Çalıkuşu filminde on beş farklı değer yer aldığı, film içerisinde en fazla geçen değerlerin ise sevgi, yardımseverlik, dayanışma ve duyarlılık olduğu anlaşılmıştır. Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filminde on iki farklı değer yer aldığı ve bu değerlerden en fazla saygı, sevgi ve sorumluluk değerlerine değinildiği anlaşılmıştır. Öğretmen Kemal filminde de on iki farklı değer yer aldığı, en fazla sahnede yer alan değerlerin ise saygı, sevgi ve sorumluluk değerleri olduğu görülmüştür. Öğretmen filminde on üç farklı değer yer aldığı sevgi, saygı ve dayanışma değerlerinin ise en fazla yer alan değerler olduğu anlaşılmıştır. Aynı zamanda Öğretmen filmi örneklem grubu içerisinde değerlere ilişkin en fazla sahnenin geçtiği filmidir

(On üç farklı değer altmış beş sahnede geçmektedir). Sürgün filminde on bir farklı değer var olduğu bu değerlerden de film içerisinde en fazla sevgi, yardımseverlik ve dayanışma değerlerinin geçtiği görülmüştür. Sınav filminde de on bir farklı değer yer almaktadır. En fazla sahnede yer alan değerler ise dayanışma, sevgi ve çalışkanlıktır. İki Dil Bir Bavul filminde dokuz farklı değere temas edilmiş bu değerlerden film içerisinde en fazla yardımseverlik, sevgi ve dayanışma geçmiştir. Ayrıca İki Dil Bir Bavul filmi örneklem grubu içerisinde değerlere ilişkin en az sahnenin yer aldığı filmidir (Dokuz farklı değer yirmi bir sahnede geçmektedir). Bu sonuç üzerinde filmin örneklem grubu içerisindeki en kısa süreye sahip film olması ve filmin gerçek bir durumu olduğu gibi izleyiciye aktarıyor olması etkili olmuştur. Son olarak Benim Dünyam filminde on üç farklı değer yer aldığı, bu değerlerden film içerisinde en çok sahnede geçen değerlerin ise sevgi, saygı ve çalışkanlık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Filmler genel olarak değerlendirildiğinde filmler içerisinde yirmi iki farklı değer geçtiği görülmüştür. En fazla yer alan değerlerin ise; sevgi (66; %16,97), yardımseverlik (48; %12,34), saygı (47; %12,08), dayanışma (43; %11,05) ve çalışkanlık (41; %10,54) değerleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen filmlerin tamamında çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, saygı, sevgi, sorumluluk ve yardımseverlik değerlerini geliştirmeye yönelik iletiler yer almaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen filmlerin tamamında ana karakterlerden olan öğretmenlerin olumlu karakter özelliklerine sahip oldukları anlaşılmıştır. Her ne kadar bazı filmlerde (Sınav ve Sürgün gibi) olumsuz karakter özelliklerine sahip öğretmen karakterleri yer alıyor olsa da bu karakterlerin kendilerine özenilmemesi gerektiği mesajı film içerisinde yer almakla birlikte filmlerde bu karakterler filmin ana karakteri olan öğretmenin imajını güçlendirmek için kullanılmıştır. Filmlerin tamamında öğretmenlerin olumlu karakter özelliklerine sahip olması ve kendilerine saygı duyulması izleyicilerin bu karakterleri kendilerine rol model olarak almalarını ve onlar gibi olmaya çalışmalarını sağlaması açısından önemlidir.

İlgili literatür incelendiğinde filmlerin değerler ve değerler eğitimi bağlamında incelenmesini konu alan çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Karakuş (2015), Niloya çizgi filminin içerdiği değerleri incelediği ve sınıflandırdığı çalışmasında duyarlılık, hoşgörü, sevgi ve iyilik değerlerinin belirtilen çizgi filmin incelenen her bölümünde yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. Beldağ ve Yazar Kaptan (2017), Arabalar filminin içerdiği değerlere ilişkin çalışmalarında saygı, alçakgönüllülük, duyarlılık, iş birliği, dürüstlük, sevgi ve yardımseverlik değerlerinin film

içerisinde daha çok vurgulandığı sonucuna ulaşmışlardır. Yorulmaz (2013a) Pepee çizgi filmini din ve değerler eğitimi bağlamında incelemiştir. Araştırma kapsamında incelenen kırk bölümün altısında (%15) değerleri geliştirici sözel iletilerin yer aldığı, otuz dördünde (%85) ise bu iletilerin yer almadığı; yine kırk bölümün beşinde (%12,5) değerleri geliştirici model almaya yönelik görsel iletilerin yer aldığı, otuz beş bölümde (%87,5) ise bu iletilerin yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı araştırma sonucunda Pepe'nin olumsuz karakter özelliklerine sahip olduğu ve model almak için olumsuz bir örnek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yorulmaz (2013b) Caillou çizgi filmini din ve değerler eğitimi bağlamında incelediği çalışmasında ise incelediği kırk bölümün on birinde (%27,5) değerleri geliştirici sözel iletilerin yer aldığı, yirmi dokuzunda (%72,5) ise bu iletilerin yer almadığı; yine kırk bölümün on sekizinde (%45) değerleri geliştirici model almaya yönelik görsel iletilerin yer aldığı, yirmi iki bölümde (%55) ise bu iletilerin yer almadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırma kapsamında Caillou'nun genellikle olumlu karakter özelliklerine sahip olduğu ve model almak için iyi bir örnek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaman, Bayburtlu, Tekir ve Kırmızı (2015) hazırladıkları çalışmada Dede Korkut çizgi filminde yer alan değerleri incelemişler araştırmada Dede Korkut çizgi filminde özellikle dostluk, doğruluk, saygı, ahlak kuralları, dini değerleri geliştirici iletiler, yardımseverlik, özgüven, sabır, empati, toplumsal kurallar, liderlik ve sorumluluk değerlerinin daha çok vurgulandığı sonucuna ulaşmışlardır. Karakuş (2016), Maysa ve Bulut isimli animasyon çizgi filmini içerdiği kültürel öğeler açısından incelemiş ve araştırmada çizgi filmde Türk'ün misafirperverliği, öğretmene/hocaya verdiği değer, hayvanları sevmesi ve koruması gibi önemli toplumsal değerlerin üzerinde durulduğu sonucuna ulaşmıştır. Akcan ve Polat (2016) çalışmalarında eğitim konulu Türk filmlerinde yer alan öğretmenlerin olumlu ve olumsuz imaj özelliklerini ortaya koymuşlardır. İnan (2016) TRT Çocuk kanalında 2016 yılında gösterime giren on bir farklı çizgi filmi evrensel ve yerel değerler bağlamında incelemiştir. Çalışmada izlenen 11 farklı çizgi film bir bütün olarak değerlendirildiğinde yardımlaşma, işini en iyi şekilde yapma, çalışkanlık, dayanışma ve sevgi değerlerinin çokça vurgulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı araştırmada izlenen çizgi filmlerde en az yer alan değerlerin tutumluluk, tevazu ve sadelik olduğu bulgulanmıştır.

Son olarak bu çalışmada incelenen filmler ağırlıklı olarak içerdiği olumlu değer öğeleri bağlamında incelemeye tabi tutulmuştur. Konu ile alakalı yapılacak çalışmalarda eğitim temalı filmlerin içerdiği olumsuz değer öğelerinin incelenmesi olumlu ve olumsuz öğelerin karşılaştırılmasına olanak sağlayacak ve konu hakkında bütüncül bir bakış açısı sunacaktır.

Kaynakça

- Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (2008). *Çocuk programları ve bu programlarda yayınlanan reklamların içerik analizi*. İstanbul: Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.
- Akcan, E. ve Polat, S. (2016). Eğitim konulu Türk filmlerinde öğretmen imajı: Öğretmen imajına tarihi bakış. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(3), 293-320. doi: 10.14527/kuey.2016.012
- Akıncı-Yüksel, N. A. (2015). Kültürel bir ürün olarak Türkiye’de sinema filmlerinde okul, öğretmen ve öğrenci temsilleri. *Global Media Journal: Turkish Edition*, 6(11), 1-17.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory of mass communication. *Media Psychology*, 3(3), 265-299. doi: 10.1207/S1532785XMEP0303
- Beldağ, A. ve Yazar Kaptan, S. (2017). Arabalar filminin içerdiği değerlere ilişkin bir inceleme. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 487-499.
- Bogdan, R. C. ve Biklen, S. K. (1992). *Qualitative research for education to theory and methods*. Boston: Allyn and Bacon A Division of Simon & Schuster Inc.
- Büyüköztürk, Ş.; Kılıç Çakmak, E.; Akgün, Ö. E.; Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (22. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2014). *Nitel araştırma yöntemleri* (Bütün, M. ve Demir, S. B. Çev. Edt.). (2. Baskı). Ankara: Siyasal Kitap.
- Demir, F. (2018). *Değer öğretimi yaklaşımlarına göre hayat bilgisi dersinde değerler eğitimi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Demirkaya, H. ve Çal, Ü. T. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dürüstlük değerine ilişkin metaforik algıları. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 1964-1980.
- Doğan, Ö. ve Eskiköy, O. (Yön.) (2008). *İki dil bir bavul*. Türkiye: Perişan Film.
- Eğilmez, E. (Yön.) (1975). *Hababam sınıfı sınıfta kaldı*. Türkiye: Arzu Film.
- Erjem, Y. ve Çağlayandereli, M. (2006). Televizyon ve gençlik: yerli dizilerin gençlerin model alma davranışı üzerindeki etkisi. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 15-30.
- Eşitti, Ş. (2016). Çizgi filmlerde küresel ve yerel kültürün inşası: Caillou ve Pepee örneği. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 32(32), 125-144. doi: 10.17498/kdeniz.279674

- İnan, T. (2016). Çocuk medyasında evrensel ve yerel değerlerin aktarımı: TRT Çocuk kanalı örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(25), 200-212.
- Jöntürk, R. (Yön.) (1981). *Öğretmen Kemal*. Türkiye: Murat Film.
- Karakuş, N. (2015). Okul öncesi döneme hitap eden tema içerikli çizgi filmlerin değerler eğitime katkısı yönünden değerlendirilmesi (Niloya örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(3), 251-277.
- Karakuş, N. (2016). Maysa ve Bulut isimli animasyon çizgi filmin kültürel öğeler açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34), 134-149.
- Kim, S.S.; Agrusa, J.; Lee, H. ve Chon, K. (2007). Effects of Korean television dramas on the flow of Japanese tourists. *Tourism Management*, 28, 1340-1353.
- Landis, J. R. ve Koch, G. G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33, 159-174.
- Postman, N. (1994). *Televizyon: Öldüren eğlence* (Osman Akinhay Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) (2018). *Televizyon izleme eğilimleri araştırması-2018* (2019, Ağustos 08). Erişim adresi: https://www.rtuk.gov.tr/rtuk-kamuoyu-arastirmalari/3890/5776/televizyon_izleme_egilimleri_arastirmasi_2018.html
- Seden, O. F. (Yön.) (1966). *Çalıkuşu*. Türkiye: Kemal Film.
- SinemaTürk (t. y.). (2019, Ağustos 15). Erişim adresi: <http://www.sinematurk.com/gise/gelmis-gecmis/>
- Sorak, Ö. F. (Yön.) (2006). *Sınav*. Türkiye: Fida Film.
- Strauss, A. ve Corbin, J. (1997). *Grounded theory in practice*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Tanrısever, M. (Yön.) (1992). *Sürgün*. Türkiye: Feza Film.
- Tibet, K. (Yön.) (1988). *Öğretmen*. Türkiye: Uğur Film.
- Türk Sineması Araştırmaları (TSA). (2019, Ağustos 08). Erişim adresi: <http://www.tsa.org.tr/tr/>
- Tural, S. (1992). *Kültürel kimlik üzerine düşünceler*. Ankara: Ecdad Yayınevi.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2016). *Değerler eğitimi* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Yaman, E; Bayburtlu, F. İ.; Kırmızı, S. ve Tekir, B. (2015). Dede korkut çizgi filmde yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29). 245-269
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

- Yorulmaz, B. (2013a). Pepee çizgi filminin din ve değerler eğitimi açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(24). 438-448.
- Yorulmaz, B. (2013b). Din ve değerler eğitimi açısından Caillou çizgi filminin değerlendirilmesi. *Diyanet İlmî Dergi*, 49(3). 127-143.
- Yücel, U. (Yön.) (2013). *Benim dünyam*. Türkiye: TMC Film.

Extended Abstract

Examination of Values in Educational Themed Turkish Films

Orhan ÜNAL, Corresponding Author, Research Assistant.

Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, Turkey.

orhan.unal@omu.edu.tr

<http://orcid.org/0000-0002-4604-6210>

Article Type: Research Article

<https://doi.org/10.34234/ded.608530>

Received Date: 21.08.2019

Accepted Date: 22.11.2019

Published Date: 25.06.2020

Introduction

Values are what accepted by the majority of the society, shaped by the historical accumulation of that society, and what make the society to be able to stand and walk to the future through the beliefs and behaviors adopted and protected by that society (Tural, 1992). Values education, on the other hand, can be defined as all of the studies carried out in order to gain values to students. One aim of the education is to educate individuals who are beneficial to the society. Individuals who are beneficial to society are expected to be committed and respectful to their Values (Demir, 2018; 20). Many values that have survived from the past to today have disappeared due to various reasons such as individualization and changes in the way people live (Demirkaya and Çal, 2018). With the increasing importance of values education, different approaches have emerged about how to gain values. Most of the studies conducted in the field of values education are carried out with the aim of protecting the values that keep the society alive and transferring them to future generations or with the idea of being the means to serve this purpose.

While family and school are two major elements in values education, there are other factors such as the media and the circle of friends that are influential in the values education. In this context, films that have the opportunity to reach large audiences through television screens, cinema curtains and internet environments have a great impact on the transfer of values. Films are a part of the society to which they belong and appear as an art and mass communication tool that has the power to direct the individuals who make up that society (Akıncı Yüksel, 2015). Studies on films and values education in the literature show that films can be used as a tool in values education (Yorulmaz, 2013a; Karakuş, 2015; İnan, 2016; Eşitti, 2016).

Nowadays, people, especially children and young people, are trying to imitate the protagonists and their movements that appear in the films and series they watch (Erjem and Çağlayandereli, 2006; Kim, Agrusa, Lee and Chon, 2007). Compared to previous years, the Turkish people still spend a significant portion of their days watching television, although there is a decrease in television viewing time. According to a research carried out in Turkey in 2018, television is monitored daily average of 3 hours 34 minutes (RTÜK, 2018). Like television screens, curtains and internet platforms bring films to the audience.

The interest of the Turkish people in films on television, cinema and internet makes it important to examine the films in terms of values education. In this study, it is of special importance to examine selected educational themed films in terms of values education. Especially films with messages that is related to education and the educational process. This study was prepared to examine educational themed Turkish films in terms of values.

Methodology

Research Model

In the research, mixed method was used in which qualitative and quantitative research methods were used together. Mixed method research is widely used in social sciences because it allows the evaluation of a subject from various aspects. At this point, mixed method research is defined as the combination of both quantitative and qualitative methods in a study or related studies (Creswell, 2003).

Universe and Sample

The universe of the research consists of educational themed Turkish films that were broadcasted between the years 1960-2019. The sample consists of eight educational themed Turkish films broadcasted between the years 1960-2019. The data for the films are presented in Table 1. In order to represent the date ranges specified in the selection of the films constituting the sample, maximum variation sampling was used for purposeful sampling methods. The films that were included in the sample were selected from 1960-2019 with at least one film per decade.

Table 1: Identification of the Films Constituting the Sample Group				
Name of the Film	Director	Lead Actors	Broadcast Date	Runtime
Çalıkuşu	Osman Fahir Seden	Türkan Şoray-Kartal Tibet	1966	156 min.
Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	Ertem Eğilmez	Münir Özkul-Tarık Akan-Kemal Sunal	1975	95 min.
Öğretmen Kemal	Remzi Jöntürk	Cüneyt Arkın	1981	85 min.
Öğretmen	Kartal Tibet	Kemal Sunal	1988	98 min.
Sürgün	Mehmet Tanrısever	Bulut Aras	1992	100 min.
Sınav	Ömer Faruk Sorak	İsmail Hacıoğlu-Yağmur Atacan- Rüya Önal-Caner Özyurtlu- Volkan Demirok	2006	124 min.
İki Dil Bir Bavul	Özgür Doğan-Orhan Eskiköy	Emre Aydın	2008	78 min.
Benim Dünyam	Uğur Yücel	Uğur Yücel- Beren Saat	2013	108 min.

Data Collection

Document analysis was used to collect data. Document analysis can be defined as the analysis of materials that contain information about the facts or events that are to be investigated. Materials referred to herein may be written materials or visual materials such as film and video (Yıldırım and Şimşek, 2011). Content evaluation form was prepared by the researcher to determine the values in the films. In order to ensure the reliability of the content evaluation form, kappa analysis was performed. As a result of the analysis, the fleiss kappa coefficient of the content evaluation form was calculated as .86. The Kappa coefficient is between .81 and 1.00, which means that there is a perfect fit between the raters (Landis & Koch, 1977).

Analysis of Data

Descriptive analysis was used to analyze the research data. The aim of the descriptive analysis is to present the data obtained from the related form to the concerned persons in an edited and interpreted form. The data obtained are classified, summarized and interpreted according to the identified themes. The cause-effect relationship is established between the findings and, when necessary, the cases are compared with each other. (Bogdan and Biklen, 1992; Lightning and Lightning, 2011).

Findings

The values and the quantitative data related to the values in the examined films are as follows:

The values in the film *Çalıkuşu*: Love (14), helpfulness (8), solidarity (6), sensibility (6), respect (5), diligence (4), responsibility (3), hospitality (3), patriotism (1), scientific (1), fairness (1), equality (1), saving (1) and sacrifice (1).

The values in the film *Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı*: Respect (9), love (9), responsibility (6), diligence (5), solidarity (4), honesty (4), helpfulness (4), humility (3), sensibility (3), fairness (2), mercifulness (2) and equality (1).

The values in the film *Öğretmen Kemal*: Diligence (5), solidarity (5), helpfulness (5), fairness (4), scientific (4), respect (4), love (4), sensibility (3), hospitality (2), responsibility (2), patriotism (2) and peace (1).

The values in the film *Öğretmen*: Love (10), respect (9), solidarity (8), sensibility (8), helpfulness (8), diligence (7), saving (5), responsibility (4), humility (2), fairness (1), aesthetic (1), hospitality (1) and patriotism (1).

The values in the film *Sürgün*: Love (9), helpfulness (8), solidarity (6), diligence (5), sensibility (5), fairness (4), respect (4), honesty (3), sharing (2), patriotism (2) and mercifulness (1).

The values in the film *Sınav*: Solidarity (8), love (7), diligence (6), sensibility (6), respect (6), fairness (5), helpfulness (5), honesty (3), sacrifice (2), responsibility (2) and equality (1).

The values in the film *İki Dil Bir Bavul*: Helpfulness (5), love (4), diligence (3), respect (3), solidarity (2), sensibility (1), hospitality (1), responsibility (1) and patriotism (1).

The values in the film *Benim Dünyam*: Love (9), respect (7), diligence (6), sensibility (6), helpfulness (5), solidarity (4), sacrifice (4), responsibility (3), fairness (2), giving importance to family unity (2), independence (2), scientific (1) and honesty (1).

Twenty-two different values were found in the eight films in the sample group. These values occur directly or indirectly in 389 locations in films. The top five values in the examined films were as follows: Love: 66 (16.97%); helpfulness: 48 (12.34%); respect: 47 (12.08%), solidarity: 43 (11.05%); diligence: 41 (10.54%). When films are evaluated in general, it is understood that they have useful contents for value development. In all of the films reviewed, there are elements that enhance the values of diligence, solidarity, sensibility, respect, love, responsibility and helpfulness.

Conclusion and Discussion

When the films were evaluated in general, it was seen that there were twenty-two different values in the films. In all of the films that reviewed, there are messages aimed at improving values such as; diligence, solidarity, sensibility, respect, love, responsibility and helpfulness.

It was found out that teachers, who are one of the main characters, had positive character traits in all of the films examined within the scope of the research. Although some films (such as *Sınav* and *Sürgün*) include teacher characters with negative character traits, yet the message that these characters should not be taken as models was included in the film. In addition, these characters were used to strengthen the image of the teacher who is the main character of the film. It is important that teachers have positive character traits and respect for themselves in all of the films so that viewers can take these characters as role models and try to emulate them.

When the related literature is examined, there are various studies on the examination of films in the context of values and values education. Karakuş (2015) examined and classified the values contained in the *Niloya* cartoon in his study. As a result of the study, it has been concluded that the values of sensitivity, tolerance, love and goodness are included in each section of the mentioned cartoon. Beldağ and Yazar Kaptan (2017) found that the values of respect, humility, sensibility, cooperation, honesty, love and helpfulness were more emphasized in the film of *Cars*. Yorulmaz (2013a; 2013b) examined *Pepee* and *Caillou* car-

toons in the context of religious and values education. Yaman, Bayburtlu, Tekir and Kirman (2015) examined the values in Dede Korkut cartoon in their study. In the study, it was concluded that Dede Korkut cartoon emphasized the values of friendship, righteousness, respect, moral rules, messages that improve religious values, helpfulness, self-confidence, patience, empathy, social rules, leadership and responsibility values. Karakuş (2016) examined the animation cartoon Maysa and Bulut in terms of the cultural elements it contains and the research found that there is focus on important social values such as Turkish hospitality, teacher's value and animal love. Inan (2016) examined eleven different cartoons published on TRT Çocuk channel in 2016 in terms of universal and local values. When the 11 different cartoons evaluated as a whole, it was concluded that the values of solidarity, performing a duty in the best way, diligence, solidarity and love were among the highly emphasized.